

ЩОМІСЯЧНИЙ ЖУРНАЛ

Ч. 1. СІЧЕНЬ 1941 Р. II.

ЗМІСТ:

ЦІНА 50 СОТ.

У святу ніч

О. Данський.

То було в ті часи, як над Юдеєю і Галилеєю світила кривава зоря. З далекого Капітолю, від любимця богів і людей, кесаря, прийшов указ: „Положення про перепис населення щасливої римської Імперії, що простяглася від засніжених Альп аж по сині хвилі далекого океану”.

А по широкій юдейській землиці голосили вдови й квилили пташатами голодні первенці.

Тоді одної ночі, при битому шляху, в пустелі, де виють шакалі й тінню скрадаються гієни, в убогій стаєнці зявився Він — Христос.

Стугоніла від важких римських сандалів галилейська земля і плили, як повінь, в далекі пустині тисячі полонених її мешканців.

Тоді, як Він народився, зрадів Йордан і затряслися верхи Ливану.

А по далекому Капітолю пішов гомін і задрижав политий сльозами кесарів престол. Смерть пройшла по високих палатах і тихо засміялася: ось світає ранок і померкне зірниця кесаря!

А до Нього прийшли пастушки. Ті, що на своїй землі були наймитами. Оті, що випасали тучні отари й збирали солодкі дактилі для голодних когорт далекого кесаря.

І несли Йому в дарі свої гарячі серця і свою велику віру в Нього.

Бо вони вірили, що скоро зацвіте пишними квітками їхня вбога землиця і засядуть вони праворуч Нього як хазяї і власники своїх домів і своїх стад.

Вони вірили, що закуряться жертвенні вогні на високих верхівях Ливану й свобідно пропливатимуть святим Йорданом їхні кораблі.

Вірили, що скоро засяє померкле золото на воротах Соломонової святині й повернуться з чужини тисячі тих, що їх погнали в неволю.

А тим часом уже сурмила спіжева сурма й полчища такиж своєго тетрарха Ірода вже шукали за Ним, за Ісусом!

Тоді вони, оті пастухи, стали в Його обороні. Проти залізних панцирів і сталевих списів вони поставили свої дерев'яні киї і свої пастуші пращі.

І насміхалися з них чужинці й глумились нерозумні свої земляки.

А як забракло сили в пружних мязнях, оті пастухи боролися своєю вірою в Нього й своїми серцями, що горіли, як далекі вимріяні вогні на верхівях Ливану.

Та когорти Ірода йшли й ішли і гинули пастирі один по одному.

Тоді Йосиф забрав отроча й Його Матір і утік до Єгипту. Пастушки юдейські й галилейські зосталися самотні. Та вони вірили, що Христос повернеться до їхньої землиці.

Тому й не кидали пастуших київ, ані не відкладали своїх метавок.

А в далекому Капітолі гуляв любимець богів, кесар, і квилили на пожарищах юдейські первенці.

Вони ждали на Його поворот і простували Йому шлях.

І вірили в Нього. Що він прийде знову.

Поблагословить їх, отих пастушків своєю рукою і тоді сталлю візьмуться пастуші киї.

Згине тоді далекий кесар і померкне його зірниця.

А під напором пастухів розлетяться заковані в сталь когорти й заридає з безмежного жаху Ірод.

І зацвітуть квітки на берегах святого Йордану, закуряться кадильним димом верхівя Ливану. І радісно засміється опечалена Рахиль.

Він повернеться в славі, а за ним ітимуть пастухи й тисячі, що їх погнали в полон.

І зрадіє тоді Юдея і Галилея і Самарія і далекі верхи Ливану.

Л. О. Лубянецький.

Сяють зорі

Сяють зорі над простором,
Білим килимом лани...
Клонять чола срібні зорі —
Ясні очі вишини.
Десь на стоптаних загонах
Народилося Дитя;
У його дрібних долонях
Блакитніє вічний стяг...
Ось вже встали, пробудились
Тугий лемко й степовик.
Полонини засурмили —
В далеч лине вільний крик!
Ірод стрепенувся лютий —
Чорні зграї розіслав
І кривавий меч і пута
На Дитя в огні скував...
А степами буйний віє.
Гомонить над первенцем,
Нахилилася Марія
Над ясним його вінцем.
І понесла в степ широкий
Заховала в шовку трав —
Щоб великий в грізні роки
В сяйві сонця виростав.
Щоб росли його пророчі
Правди сіяні слова,
Щоб в серцях налитих жовчю
Буря встала вогнева....
Сяють зорі над простором...
І світання блискавки
Сповіщають, що вже скоро
Стяг Дитя зніме в блакить.

Стара колядка

Ой, з гори, з долу вітрець повівав,
Вітрець повівав, Дунай висихав,
Дунай висихав, зіллям заростав,
Зіллям, трепітьом, всіляким цвітом.
Дивноє звірє спасає зіллє,
Дивноє звірє, сивий оленець.
На тім оленци, сімдесять ріжків.
Сімдесять ріжків, золотий столець,
На тім стільчику ґречний молодець.
Ой, сидить, сидить, в сопівку грає,
В сопівку грає, військо збирає.
Надходить д'ньому татуньо його:
Ти сину сидиш, нічо не видиш!
Турки, Татари Підгіря взяли,
Підгіря взяли, долів пігнали!

Дайте ми, тату, коня бистрого,
Коня бистрого, меча острого!
Конем догоню, мечем заверну,
А в тім Підгірю я князем стану.
Я князем стану не сам собою,
Не сам собою, з отцем, з маткою,
З отцем, з маткою, із челядкою,
Зо всіми нами, з приятелями,
І зо всім домом, зо святим Богом.
Гей, дай Боже!

З вертепом та звіздою

(З життя бурсаків у давній Україні).

Мов у вулику гуло у бурсі київо-могилянської академії. Бурсаки готовилися до великого свята — це ж надходило Різдво Христове, час жнив для голодної й холодної бурсацької братії. Усі працювали на випередки, чи-то інфіми[1]), чи риторі[2]), поети[3]), чи навіть самі философи[4]), бо консул[5]) добре глядів, щоб ніхто потім дармо не витягав рук до запашних бубликів, маковиків та медівки київських міщан.

Та й самим бурсакам не треба було двічі говорити. Давні питомці знали добре, що значить в житті бурсака свято Різдва Христового, а малі інфіми вже заздалегідь ликали слинку, слухаючи оповідань старших товаришів.

„Бо то кажу вам, як зайшли ми до купця Шафранського, як втяли духовного концерта, то тут вам усе — і ковбаса й бублики й шарканиця[6]). А що в міхи понапихали, а що бурсаки самі зо стола та в кишеню, то лиш спина гнулася під тягарем" — тягнув своїм глибоким басом пострах інфімів, философ Сарвил.

„Ой, так, так — відозвався з кутка якийсь старший спудей[7]) — не завжди попадеш поміж добрих людей. А то бувало й двері зачинять і у хату не пустять бідного миркача[8]).

„Та я б такому..." — пробував вмішатись у розмову пискливим голосом малий інфім, але не докінчив, бо Саврил заревів потужним голосом:

„Ач, який. Роби своє діло, а в розмову між старших не лізь!"

І малі інфіми далі хто клеїв звізду, хто заходився біля вертепу, а хто кінчив витинати та розмальовувати кукли.

Не зважали на холод, що протискався крізь грубезні мури та вузькі вікна, забули про голод, що дошкулював їм безперервно. Вправді сьогодні привезли від архиєрея житній хліб і крупи на кашу, а кажуть, що якийсь там довколишній добродій прислав теж борошна та сала, але що це все значило на стільки бурсацької братії. Ні доходи з братського манастиря, ні збірки й дари конґреґації, чи київських міщан не могли прохарчувати спудеїв, що з усіх усюдів зїздилися у мури академії. Хто хотів прожити, мусів іти або миркачити, виголошуючи „нищенські"[1]) вірші й жити з „епетиції"[2]), або йти в „інспектори", тобто найматися на домашнього вчителя в шляхетському домі. Але мало було таких щасливих. Цього становища міг удостоїтися лиш старший, здібний бурсак. Малий інфім про це й мріяти не міг!

І перед очима бурсаків ставав у сотий раз щоденний образ, як з глечиком за пояском біжать вони табунами від хати до хати, співають канти, виголошують вірші, а за це милосерна рука добрячих київських міщан подає то кусень хліба, то сала, то медяника, то теплої страви, то врешті мідяка чи вязку дров. Але це, що буде завтра!

„А я вам кажу — тягне знову Сарвил — правдивий спудей не буде ніколи інспектором. Бо що з цього за користь, що якогось там азінуса[3]) навчить аз, буки, віди. А ми миркачі піснею, віршою, діялогом слово Боже утверджаєм серед народу, звичай та обичай бережемо, любов до рідного побуджаєм".

Почувши таке, врадувалися душі бурсацькі, що хоч в мізерних тілах сидять, то таку важну ролю сповняють. Усі глянули на цього философа, що ціле своє життя у бурсі миркачив, а й поза бурсою жив в часі ферій промишляючи з товаришами: ходив чи не по всій Україні, ставив комедії, трагедії, діялоги, співав канти, грав на інструментах. Правдивий взір бурсака-миркача: високий, худий, чорний, з довгим вусом, страшенним басом, ненаситним жолудком і бездоганною горлянкою. Малі інфіми чули нераз тягар його руки, нераз віддавали йому свої глечики з випрошеною їжею. Але сьогодні якось страху перед ним немали.

Консул вийшов і у комнаті стало свобідніше.

„А давайте сюди піїту Алимпія. Хай звеселить бурсацьку братію своєю новою віршою" — залунало кілька голосів.

З другого кінця салі випхали на середину першого віршороба у бурсі. Алимпій розглянувся, чи де не підслухує консул, витяг із кишені латаних штанів кусень паперу, розвинув та став читати:

Маєм твари кождий висхлиє із голоду,
а натерпілисмося зимна і холоду,
кождого дня встаючи до церкви
|дзвонити.
А коли би не пішов, то дяк почнет
|бити.
Іди голий і босий до церкви читати,
чи маєш ти чоботи, не будут питати,
Але скоро крикнет дяк....

Дальше читання вірша про школярську нужду перервав консул, що прожогом ускочив у комнату. Але ще скорше чкурнув у куток Алимпій.

---

[1]) інфім — учень найнижчої класи

[2]) ритор — учень класи, що в ній учили риторики, тобто виголошування промов.

[3]) поет — учні, що вчились засад віршування та самі писали вірші (піїти, віршороби).

[4]) учні найвищої класи, де вчили философії.

[5]) консул — настоятель бурси.

[6]) шарканиця — горілка.

[7]) спудей — студент, учень.

[8]) миркач — студент, що жив прошеним хлібом.

[1]) нищенський — прохальний.

[2]) епетиція — випрошені харчі й гроші.

[3]) азінус — лат. слово осел.

Консул глянув гострим зором по присутніх, але виновника не пізнав... може сьогодні не хотів пізнати.

„А тепер — проголосив консул — ще проспівати канти, повторити вірші, випробувати, чи кукли добре ходять у вертепі. Бо завтра великий день".

* * *

Ледві пролунав голос дзвона семінарицької церкви, а вже в комнату злетілись бурсаки, а в слід за ними й консул: „Діти, до праці!" — пролунав його сильний голос. Философи, скільки їх було, похватали величезні міхи на плечі й станули осторонь. До них прилучувались гуртками риторі, поети й інфіми.

Саврил оглянув свою групу, визначив двох, щоб несли вертеп, іншому втиснув у руку звізду. За хвилину рушили із бурси. Інфіми несли з побожністю великий, два аршини заввишки й півтора завширшки вертеп, зроблений з тонких, деревяних дощинок і картону. Вертеп був поділений на два поверхи. Горішній уявляв собою Вифлиєм, а долішній престол Ірода. Підлога була вистелена футром, щоб закрити рівчики, якими мали ходити кукли.

Поруч інфімів з вертепом ішов бурсак зі звіздою. Це була ліхтарня з грубого перетовщеного паперу, осаджена на високій жердці. Від ліхтарні йшло шість рамен звізди, які бурсак обертав, потягаючи за шнурок. На одному боці ліхтарні було вимальоване людське обличчя, на другому поклін трьох царів. В середині палало три свічки.

Дорогою Саврил ревів потужним басом коляду, а інші підтягали йому:

„Ангели співайте,
Честь Богу оддайте
І ми с пастири спішімо
Уклонне Бога приймімо
Пророци прорекли,
Честь Богу принесли,
Же ся рачил народити
З нами на земли прожити
Скочми за звіздою
Зо все дружиною
Це світлость луча сяєт...

Ватага наблизилась до дому багатого київського купця. Саврил задержав похід і вислав одного інфіма запитатись, чи вільно ввійти. Миттю стрибнув бурсак. „Єсть дозвіл" — зверещав і усі подались до середини.

Почалася церемонія. Ставувши півколесом, заспівали всі хором канту. А там почалася вистава у вертепі. За задною стінкою сховався сам Саврил та різними голосами говорив за кукли, що виступали на сцені. Отже наперід відбулася дія на горішньому поверсі, що зображувала Марію з Ісусом та Иосипа в окруженні домашніх звірят, янголів, пастирів, трьох царів. А далі прийшла дія в долішньому поверсі. І чого тут не

Різдво Христове
Стара українська ікона з музею в Сяноці

було: і Ірод, і смерть, і чорт, і чарівниця, і козак, і жид з козою, і шляхтич, і циган і селянин. А як Саврил зручно рухав дротиками, як ці кукли бігали, гуляли, а як умів голос зміняти! Усі лягали зі сміху, і господарі й бурсаки. А інфіми й не хотіли вірити, що це той самий суворий Саврил!

Але прийшов найважніший момент. Один піїт прорецитував різдвяну віршу та поздоровив господаря з Різдвом Христовим. Купець поклонився, а там посипались у бурсацький міх усякі сласті. А й стіл у купецькому домі не стояв порожній і бурсаки кружляли мед, та заїдали ковбасами, салом, бубликами, медяниками, аж вуха тріщали. З повним міхом на плечах та зі співом прощали бурсаки гостинну хату купця:

Пастиріє там приспіли,
Бога в плоти ґди узріли
яко Творца витают,
честь от серца воздают
Прийми віру
за офіру,
Преблагий Боже,
Болше не може
Пастирь дати
З подлой хати
Кром ягняти.

* * *

Довго в цю ніч гомонів Київ. Скрізь у вікнах київських міщан жевріли ярким світлом свічки, всюди дрижали шибки від співу колядь, з кожного дому пробивались слова рецитованої вірші, скрізь по вулицях лунав веселий сміх бурсацької братії, що пробігала від хати до хати з вертепом та звіздою й звіщала радісну вістку „Христос раждається!"

І серця всіх ісполнялися радістю, щастям і веселієм „бо це родився Божий Син".

Так було воно в минулі часи у золотоверхому, прекрасному Києві...

Володимир Барагура

Книжка — духова зброя

Є у Лесі Українки, в її драматичній поемі „Бояриня" така сцена: в XVII. ст. за часів Великої Руїни, коли Україна ввесь час палала пожежою повстань, в короткій перерві між цими пожежами, в одну з небагатьох спокійних годин, у домі старого козака Перебійного стикаються два яскраві типи тодішньої молоді. Один з них — Іван Перебійний, для якого символом визволення є тільки меч, схоплений у власну руку. Другий — такий же молодий українець, але вже царський боярин — Степан, що більш усього на світі боїться гострого леза цього меча, з присохлою до нього кровю, а ліпше майбутнє своєї батьківщини бачить лише в силі розумного, розсудливого слова.

Іван і Степан, люди однієї нації і одного покоління, відразу ж при першій зустрічі зударяються один з одним, мов представники двох різних світів. Слово і меч схрещуються в них, як дві ворожі зброї, що в жадному разі не хочуть змагатися побіч, лише проти себе!

„Невже ж мушкет і шабля
мають більше сили та чести
ніж перо та щире слово!
Ні, учено мене не так!"

вигукує з найбільшим переконанням лагідний, освічений боярин. І з таким же твердим переконанням, і ще більшою погордою кидає йому у відповідь Іван: *„Це в Києві ченці навчають оттакого!"*

Зударившись на коротку хвилину з собою, ці два світи не йдуть далі поруч, а розминаються. Боярин Степан, покірний голосові солодких, чужих слів, які охоче вичитує з улюблених книжок, їде в Москву, служити чужому цареві і тягне за собою ще одну українську душу — свою дружину.

Незломний син син свого народу Іван Перебійний, вірний наказові своєї крови, кидається з одного змагання в друге і певно гине в рядах, зменшених тими людьми, яким слово вирвало з рук меча...

І чи ж може бути дивним, що і пі-

зніші люди чину, люди типу войовничого Івана, почали ставитися з погордою й недовірям до слова, до тих клятих книжок, що мов найгірший ворог, або зрадливий союзник, своїм облесливим, фантастичним дурманом відтягали пійманi собою душі від зброї, від боротьби за батьківщину — у якусь невідому порожнечу. Зрадливим видавалося їм це Слово, що ще недавно у героїчних творах княжої доби, у блискучих козацьких літописах, підтримувало силу зброї, вказувало дорогу до боротьби, а тепер — самозакохане і певне своєї власної сили, хотіло бути не помічником чину, навіть не рівним коло нього, лише самостійним володарем, найліпшим приятелем холодного міркування, чи літеплої любови до всіх, навіть до ворога...

А все ж сила і такого слова була велика. Вороги наші, вибивши нам правдиву зброю з рук, вповли в нас переконання, що єдиною зброєю, яка взагалі у нас може бути, є слово і то лише те слово, яке вони нам підсовують. Прокляттям нашим було це, що ця зброя, яку ми перейняли з чужих рук, була дійсно зброєю — лише проти нас самих! Тому, що молодь, задивлена у книжку, віруючи магнетичному чарові прекрасних речень, ішла нераз шляхами боярина служити чужим царям. Сміливі ж наступники неприєднаного, войовничого Івана, з безсилою люттю кляли, дивлячися на ржавіючий меч, до якого жадне гаряче, бунтівниче слово не штовхало тисяч жадібних рук... Мертвим у безвісті блукало слово, не сперте на тягар меча, мертвою лежала зброя, неокрилена благодаттю слова. І власне підчас цієї ворожнечі між словом і зброєю, виступило в захист меча — друге, інше Слово. Воно виповзло з далекої народньої творчости, стрілою вирвалося з героїчних літописів, і спершися на віднайденій зброї, залунало голосно в поезії Шевченка. І перемогло, як перемагає все, що йде з мечем в руках. Правда, перемогло не відразу. Ще протягом більшої половини XIX ст. лагідні нащадки молодого боярина старалися розтиснути пястуки, що під впливом Шевченкового слова затиснулися. Нащадки царського боярина хотіли закидати свою батьківщину книжками — з любови до книжок, не до батьківщини! — байдуже якими. Їм всеодно було, що саме втисне їхнє слово замість доброї зброї в тисячі рук: плуг, молот, перо, чи дар переможцеві. І ті книжки теж нераз були духовою зброєю, лише зброєю на користь ворога!

Та все ж Шевченківський меч, прорізавши майже порожнечу кількох десятиліть, знайшов аж дві руки, що міцно його стиснули: Франка, а передусім Лесі Українки.

Франко зрозумів добре, яку печать кладе слово на душу цілої нації і свою націю хотів він бачити нацією героїв. Його войовничий князь Єгошуя, кличе всіх своїх до боротьби так, що здається за хвилину

„Єгошуї клич
гирл сто тисяч повторить
і з номадів лінивих ця мить
люд героїв сотворить"

і таким кличем хотів Франко зробити своє слово, свою духову зброю.

Ще більш послідовною у кожному свойому творі є Леся Українка. Устами кожного зі своїх героїв вона закликає, навертає злагіднілих людей до боротьби. Навіть арфу в руках мистця грека Антея обертає вона у зброю, коли треба влучити нею в жінку, що прийшла віддавати свій талант переможцеві римлянинові.

Останнє покоління письменників, люди вже XX-го віку, під впливом своїх попередників і під впливом своєї суворої та войовничої доби, ще більш загострено відчули правдиве і найбільше завдання слова: стати тут же близько коло зброї. І з нею бути і для неї! Стараючися наставити в один бік цих два, так нераз ворожих собі досі леза. Виразом цього була навіть назва збірки одного з найвизначніших представників сучасної поезії — Євгена Маланюка „Стилет і Стилос".

Отже хай в наші часи, часи великої руїни всього старого світогляду і рівночасно відродження творчої української духовости, не буде в нашій дійсності ані одного войовничого революціонера Івана, що легковажив би силу слова, яке стоїть на сторожі зброї. Нехай не буде ні одного освіченого книжника боярина, якому б книжка заступила дорогу до зброї.

Книжка — духова зброя — сміливо стає поруч залізної зброї.

Але кидаючи це гасло, називаючи книжку духовою зброєю, мусимо памятати, що з нею як і з правдивою зброєю треба поводитися обережно. В непевних, недосвідчених руках вона може скалічити, а то й знищити не ворога, а її власника.

Коли ж тримаємо цю зброю так, що вона влучає безпомилково, можемо бути певні, що усуваючи з дороги все вороже, приспішуємо свій марш до мети і наближуємо час перемоги.

Олена Теліга

Верх Яворина — найкращий лещетарський терен Криниччини.

Марш лещетарів

гей у со-няшні прос-то-ри гей на во-лю
з хат тіс-них пе-ред го-ри пе-ред бо-ри
по ки-ли-мах сні-го-вих На ле-ще-тах
мов на кри-лах ло-вим кожну яс-ну мить
тільки кров нам гра-є в жи-лах тільки ві-тер
нам шу-мить

Гей, у соняшні простори,
Гей, на волю з хат тісних,
Через гори, через бори
По килимах снігових.

На лещетах мов на крилах
Ловим кожну ясну мить
Тільки кров нам грає в жилах,
Тільки вітер нам шумить.

Гей покинь турботи в хаті,
І до гурту приставай!
Перед нами в білій шаті
Розгорнувся рідний край.

На лещетах мов на крилах і т. д.

Р. Купчинський.

Косооке зимове сонце невтомно вихлюпує на білу землю повні відра золотої повені. Ллється, летить додолу сонячна злива, паде на засніжені поля і розприскується безліччю блискучих полумяних бризків, іскриться мільярдами сліпучих сонячних стрілок і від того над білими безмежжям мерехтлива світляна заслона.

З півночі чорною лавою ліс. Він обійшов широким півколом гори й зупинився тут перед селом, мовчазний, насуплений, неначе дивуючись, звідкіля на його шляху оця нова нежданa перешкода.

На полі під лісом висока деревяна щогла з жовто-блакитнім прапором на вершку. Довкола неї метушлива людська комашня. Це місце старту сьогоднішнього лещетарського бігу.

Юрко востаннє провірює свій змаговий виряд. Уважно розглядає лещети, пробує кийки, ще раз приглядається до вязань. Довкола нього кілька дівчат і групка дітвори, що з побожною цікавістю приглядаються до його роботи, слідкуючи пильно за кожним його рухом. Юрко розмовляє з дівчатами, сміється, жартує. До гурту наближається провідниця жіночої чоти місцевого куріня молоді, Маруся. Юрко радісно підходить їй назустріч.

— Що ж там, Юрку? Готуєшся до змагань, бачу. Буде сьогодні розправа з Максимом, що?

На згадку про Максима Юрко хмуриться.

— Ех, Юрку! — сміється Маруся — Заткне тебе сьогодні Максим за пояс, ой, заткне!

Юркові неприємні оті її глузування.

— Ну, це ще невідомо, хто кого! — кидає він згорда й мимохіть споглядає з-під лоба в напрямі старту. Там біля щогли, похилившись недбало на кийки, стоїть високий змагун у лещетарськім однострої. Це Максим. Він теж дивиться на Юрка, а в кутиках його вуст блукає ледви помітна глумлива посмішка. На мент погляди обох юнаків схрещуються, як леза двох шабель. В ту ж мить гострий пронизливий свист стартера кличе змагунів на старт.

Змагунам уже раніше було роздано їхні змагові числа й докладно пояснено трасу бігу. Тепер вони, вже готові до змагань, стоять, виструнчившись у довгій рівній лаві, й нетерпляче дожидають знаку до старту. Біля щогли суддейська колегія, провід змагань, а там далі товпа глядачів. На всіх обличчях помітне зацікавлення, на всіх їх один мовчазний запит: кому бути переможцем у змаганнях — Юркові, чи Максимові? Бо ж усім відомо, що сьогоднішні змагання — це двобій за перше місце між цими двома. Інших змагунів навіть не береться на увагу. Двох бо є в селі найкращих змагунів — Юрко й Максим. У всіх спортових імпрезах, пописах, змаганнях — на першому місці завжди Юрко, або Максим. То ж і гордиться село такими славними змагунами. Одне тільки лихо: не люблять вони один одного, ворогують із собою. Скільки вже не пробували їх помирити, умовляли, переконували, просили, лаяли — вони були у своїй ворожнечі непохитні.

Передвідїздну нетерплячку змагунів і видців обірвав нарешті знак до старту і змагуни рушили один по одному в напрямі недалекого лісу.

Змаг почався.

За хвилину ліс вітав у себе дивних надзвичайних гостей — лещетарів.

Поїхали...

* * *

Ще кілька метрів важкого „підходу" і Юрко нарешті на вершку гори. На ходу він оглядається назад. Ген там унизу майорить на узліссі синя хоруговка контрольного пункту. З лісу раз-у-раз виринають темні постаті змагунів.

— Не здоженуть! — підсміхається до себе Юрко й переводить погляд знову вперед. Перед ним на тлі ясного безхмарого неба чітко вирисовується струнка постать змагуна. Плавними посувними рухами Максим настримно гнався вперед. І в його легкій бадьорій поставі було щось самопевне, гордовито визиваюче, щось, від чого Юрко підсвідомо сильніше затискає зуби й що-сили налягає на лещети.

Розгорівся запеклий двобій.

Жвавіше працювали мязи, скоріше забігали в руках кийки, голосніше зашарудів під ногами сніг, вище здіймалася за змагунами курява снігового пилу...

Хижими шуліками злітають униз по швидких зїздах, вперто пнуться вгору стрімкими узбіччями, завзято переганяють один одного на рівнинах.

...

Юрко вже зовсім ізнемігся. Непереможна втома налляла у мязи важкого олива, плутались неслухняні ноги, по обличчі котився струмками піт.

А десь там глибоко-глибоко в грудях заворушився вже зрадливий сумнів, ріс, сверлував мозок, кихтями їдкої зневіри розшарпував підступно волю побіди, припливами безнадійности заливав-гасив вогонь змагового завзяття, настирливо вабив спокусливою думкою про відпочинок.

Юрко почав відставати. Хвилинами було досадно й обидно. І тоді вражена амбіція ще раз штовхала Юрка вперед. Він схоплювався, поспішав, кидався, борсався в снігу, хвилювався і... ще більше обезсилений, затихав. Де-далі віддаль між обома змагунами збільшалася. Не було вже волі, не було завзяття до нового зусилля, до нового змагу. Юрко безвільно зрезигновано плентався слідом Максимових лещет і ненависним поглядом супровожав постать противника.

Нагло... що це?

Від несподіванки Юрко остовпів. Траса бігу бігла тепер хребтом узгіря, пізніше повертала ліворуч униз, та, замість їхати цією трасою, Максим несподівано повернув направо й шугнув стрімким зїздом униз. Юрко стояв і дивився вперед широко розплющеними непорозумілими очима.

— Поплутав трасу! — стрибнула знечевя думка і хвиля безмежної радости залляла Юркові груди. Десь щез відразу недавній настрій, зникла безслідно втома. Високо спалахнуло полумя нової надії. Розбурхана уява вже розмальовує чарівні розкішні картини найближчих хвилин: ...Висока щогла, товпа глядачів, рух, гамір, метушня, а перед усім тим така неможливо приваблива, така неймовірна близька вимріяна мета змагань. Нарешті! Нарешті він, Юрко, переступає її перший, як переможець. Нарешті ця довгождана щаслива хвилина! Перемога! Скільки радости! Скільки довкола втішних схвильованих облич! Його, Юрка, вітають з перемогою, йому плещуть у долоні, гукають, махають шапками, кивають руками,

до нього говорять, кричать, сміються, його подивляють, йому стискають руки... А там?... А там далі... Йому назустріч тихою ласкою чиїсь повні признання, чиїсь дорогі дівочі очі... Маруся!

Шаленим пробоєм скрикнула в розпалених висках кров. Тіло рвануло в потужному зриві вперед. Зойкнув під лещатами розчавлений сніг... Юрко летів.

...Бистро тікає дозаду з-під Юркових ніг вузенька доріжка — слід Максимових лещет. Ось тут вона повертає направо. І тут власне на цьому місці трапилась ота незрозуміла, просто неймовірна, подія. На цьому місці Юрко нагло зупинився, хвилину чомусь то стояв непорушно, а потім круто повернув праворуч і ось уже мчить униз слідом за Маскcимом.

— Максиме! Максиме! — гукає він з усією силою.

Максим, що власне змагається з новим підходом, стає й оглядається назад, але, побачивши Юрка, рушає далі вгору.

— Максиме! Пожди! — не вгаває Юрко.

По довгих закликах Максим нарешті нерадо зупиняється. Юрка зустрічає непривітне насуплене обличчя й сердите:

— Чого тобі?

— Ти трасу поплутав, — відповідає Юрко, — нам не сюди треба було, а туди, далі горою.

Максим насторожується. На Юрка глядить недовірчиво двоє допитливих очей. Юрко спокійно й докладно вияснює, куди веде траса бігу.

— Дійсно, я помилився, — признає нарешті Максим. — Але мені одне дивне й незрозуміле: — додає він по хвилині — чого ж ти поїхав за мною?

Юрко мовчить, спустивши очі додолу й незугарно старається заховати своє змішання. Від того він ще більше ніяковіє.

— Нічого, нічого, — відповідає він якимсь чудним, якби несвоїм, голосом. — Ось зараз вернемось удвох нагору. Звичайно, перші не будемо, тамті вже нас минули, але... але... — і він, зовсім розгубившись, замовкає.

Довгу хвилину оба змагуни стоять мовчки.

— Так, — говорить врешті Максим, — перші не будемо, але в сьогоднішніх змаганнях ми здобули щось більше, як перше місце. Правда, Юрку?

Замість відповіді, Юрко рвучким радісним рухом простягає йому руку.

Нові друзі міцно-міцно стискають один одному долоні.

Простір діє...

I.

Памятаєте, друзі?

То було... Між нами жевріло багром багаття, а кругом нас стояла темна ніч.

Темна ніч — оком не пробити; але темна ніч шумами багата. Ходив вітер проміж віття високих ялиць, внизу між камінням журкотів свою безупинну пісню потік, десь далеко відізвалася глухо нічна птаха, в ярі пронісся голос сторожкого лиса.

В таку ніч підносилося око знад багаття, підносилося понад верхів'я струнких ялиць, понад шпилі Кичер і Маґур, аж ген до зорями розписаного темного неба, до Творця...

А як місяць ставав серед неба, як заливав ніжно срібною паполомою верхи і долини, тоді втихав вітер між віттям, притихав потік між камінням, вмовкала нічна птаха, губився в далі відгомін гострого зову лиса.

В таку заворожену хвилину відкривалася перед нами віковічна книга Природи із своїми неписаними, та міцнішими від міцної криці, твердішими від твердого кременю *законами*.

То була важка боротьба. Важка і безупинна.

Молоденький клен того не розумів. Але він цілою своєю істотою відчував оцей начальний закон Природи.

Зразу він майже не відбирав ніяких вражінь своїми кількома дрібними листками. Він лише відчував, що десь вгорі є світ, є сонце. Тут, внизу того не було. Між дебелим широким листям лопуху він зовсім охляв, стратив охоту до життя, приник до землі.

Аж раз... Клен не тямить що це могло бути: могутній подув вітру, може чиясь важка стопа, досить, що якась сила зламала кілька лопухових листків.

Клен вільніше відодхнув. Стало йому просторіше, а як минула буря, до нього заглянуло сонце.

О, життєрадісне сонце!

В молодесенькому пеньочкові клена забрунькувала нова сила. Живіше закружляли життєві соки і ті, що йшли з землі, з корінців, і ті, що йшли з листків. Кленові листки розросталися, наливалися зеленню.

Тоді вперше клен відчув, що він живе.

Задивлений в сонце, щоврядигоди заливало його листки життєдайним світлом-теплом, він не звертав уваги на сусідів — родину лопухів. А там тим часом росло нове листя. Одного дня підхопилися лопухові листки так, що заслонили кілька кленових листочків, зовсім відгородили їх від сонця. Тоді клен перехилився в другий бік. Але й там скоро не стало сонця. Великий лист лопуха зростав щораз вище. Зачалися перегони, але скоро лопух широким луком накрив майже всі листки клена.

Кленові листки, відгороджені від сонця, спроквола стали втрачати зелені тільця, блідли. Відходила знову сила, затрачувалася радість життя. Тим часом лопуховий лист грубшав, розживався на сонці, не пропускав вже ані проблеску променів.

Тоді, в тіні дебелого лопухового листу відчув клен, що життя це сила.

До життя веде лише одна дорога: просто до сонця! Молоденький клен хотів жити. Раз він зібрав усі свої сили і — промостив собі дорогу до сонця: просто через подоланий, пробитий лист лопуха.

Тепер знову купалося його листя в променях золотого сонця. Коли ж він підріс так, що міг свобідно глянути понад бурян, побачив недалеко великий, розторощений бурею пень старого клена. Над ним знімалася світляна прірва.

Молодий клен відчув: це була його рідна земля, земля його предків. Його коріння черпало життєрадісну силу з пороху предків.

Коли ж збоку підповзли під його корінці коріння малин — він відчув одне: у кожній мент свойого життя він мусить боротися за рідну землю. І він боровся. Корінчик за корінчиком всотувався в землю загарбану малинами, виривав життєрадісні соки так довго, доки малинник у його окруженні зовсім не згинув.

Тоді він відчув радість боротьби за рідну землю.

Потім прийшла боротьба з кущем ліщини. Боротьба на смерть і життя, боротьба від найнижчого корінчика до найвижчого листка, боротьба за кожну краплиночку води з землі, за кожен промінчик соняшного світла.

Тоді клен відчув, що на одному просторі може жити лише одне дерево: або він або ліщина. Для двох немає місця.

І клен побідив. Рідна земля давала силу... Він ріс.

А коли піднявся високо понад побіджений, напівзмуршавілий тепер кущ ліщини — міг рости буйно і вільно, міг гідно зайняти місце старого клена. Його коріння опанувало так міцно цілий шмат рідної землі, що зайдам не було приступу, його листя ввесь день купалося в золотому сонці. Над ним було блакитне небо, весняний вітер, теплий дощ і золоте сонце. Це була щойно воля.

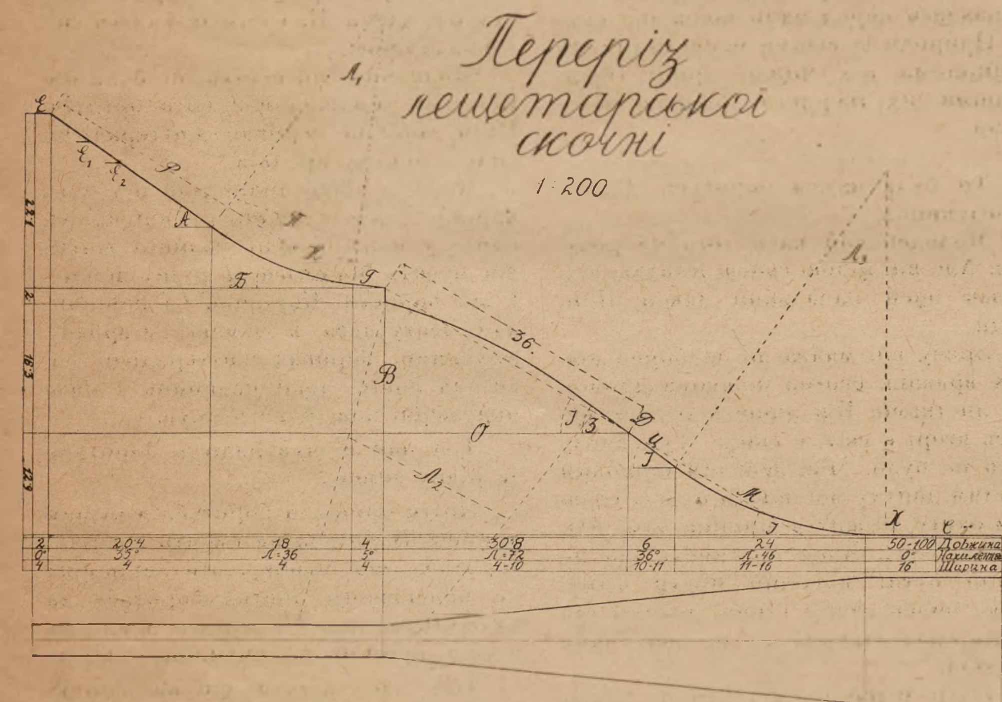
Тоді він відчував, що рідна земля дає силу, що боротьба за неї дає радість життя, а воля належить лише сильним.

Є. Ю. Пеленський

Лещетарський СКОК

Мабуть нема більше емоціонуючого для юнаків змагу, як лещетарський скок. Ті воздушні лети чорних птахів-людей уступають своєю відвагою хіба тільки летунським пописам. Нема юнака, що не хотів би вміти літати на літаку й нема мабуть юнака, якого не потягабви лещетарський скок. В деяких державах навіть уважають лещетарський скок дуже доброю і нескладною нагодою до проби відваги й холоднокровности, прикмет, що необхідні летунові. Справді, не маємо літаків, але хіба не бракує нам відваги й холоднокровности. То ж зі запалом берімся до пропаґанди лещетарських скоків серед молоді й юнаків.

Лещетарський скок відбувається зі специяльних, окремих скочень. Перекрій такої скочні подає залучений рисунок. Одначе вправи початкуючих можуть відбуватися тільки на скочен-

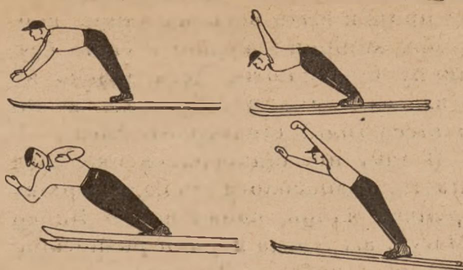

ці, зроблений на борзі на першім ліпшім склоні гори і бодай приблизно після залученого перекрою. Збудовання порога зі землі, чи навіть снігу, виплатиться сторицею, хоч би це мало коштувати два-три дні праці.

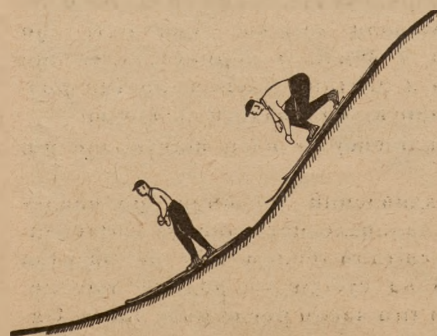

Найважніше це те, щоб зіскок не був надто плоский, бо скоки будуть кінчитися упадком і це знеохотить юнаків до вправ.

Лещетарський скок відбувається в той спосіб, що лещетар розганяється з розбігу P і приїхавши в глибокому присіді на поріг Γ відбивається з порога в тім менті, коли ніски лещет прийдуть на край порога. Відбиття відбувається в той спосіб, що

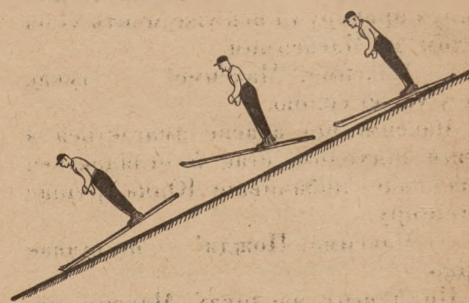

лещетар нагло випростовується в колінах й викидаючи рамена передом вгору, подається до переду. В часі лету лещетар помагає собі вдержати відповідне нахилення коловими рухами рамен вперед, або взад. На великих скочнях лещетарі в часі лету перегинаються в бедрах (як це представлено на залученім рисунку на

те, щоб легше поборювати опір воздуха. Лещетар має прибрати в воздусі таке нахилення, щоб при зіскоці його тіло було нахилене під прямим кутом до площини зіскоку. При зіскоці лещетар висуває одну ногу вперед і зіскакує пруживо в глубокий присід, щоб ослабити тиснення, яке повстає при зіскоці наслідком притягання землі. По зіскоці лещетар легко зїзджає на плоску площину, де й затримується.

Змагання в лещетарських скоках відбуваються в той спосіб, що лещетар дістає точки за довжину скоків, а осібно за правильність і красу виконання скоку. Про кількість точок за правильність скоку рішає двох або трьох суддів, які бачно оглядають скоки змагунів. Правильний скок має бути виконаний в першій мірі з відвагою і опануванням. Відтак точки

На рисунку I. постава скакуна добра, а II. і III. зла.

кожного змагуна зісумовують і перемагає змагун, що здобуде найбільше точок. Кожний змагун скаче два, або три рази й може дістати найбільше по 20 точок від кожного судді за довжину й правильність кожного скоку.

Отже про першенство не рішає виключно довжина скоку, але відвага й опанування. Довжина скоку залежить передусім від довжини й нахилення розбігу, а у висліді від скорости, з якою змагун приїзджає на поріг, а в другій мірі від сили відбиття змагуна й легкости поборювання опору воздуха в леті.

Історія найдовшого скоку є доволі цікава. Почавши від 20 метрових скоків, що відбувалися у скандинавських краях, аж до 108 метрового, осягненого в 1936 році в Югославії. Одначе ці довжезні скоки мають малу вартість. В порівнанні з середніми 40—50 метровими, вони майже нічого не збільшують вироблення відваги й опанування, а зате страшно збільшують небезпеку нещасливих випадків. І тому приміром в Норвеґії нема довших скочень, як на 40 метрів, а всетаки там виробилися найкращі скакуни. Між іншими цей найдовший скок, що переступив леґендарну сотку, виконав норвежський змагун Рууд.

ЯР.

Випочинковий лещетарський табор для юнаків відбудеться в часі Різдвяних ферій від 11. І. до 20. І в Криниці. Оплата 45 зл., ближчі інформації в щоденній пресі.

НА „НАШІЙ ПОЛЯНІ“

(Виїмки зі спогаду про інстр. табор у Криниці 12. X. — 2. XI. 1940 р.)

Бл. п. Другові Обозному Володимирові Тарановичеві — присвячую.

I.

Вітрець колибає легким подувом вершками сосон. Над ними високо, немов би вірляче гніздо, у світлі сходячого, жовтневого сонця, врисовується білими стрункими стінами „Білий Дім“, а ще вище над ним має він — прапор.

Табор у рівній лаві. Жде раннього звіту. Не змогла їх мандрівка і нічні поготови, радує їх ясний день, спільний гурт, стрункий ряд. Ранній приморозок посріблив зелень білим інеєм. Свіжина гірського повітря, вчасної години й пізної осени вливається різким напливом в легені.

Холод вїдається в тіло.

А їм байдуже. Наш Обозний бистрим поглядом охоплює лаву, „струнко“, „в право глянь“, і командант відбирає звіт. Грімке „слава“ понеслося гомоном назустріч збудженому зі сну містові. Молитва, гимн, ще кілька слів із уст команданта і — нова мандрівка.

„... раз, два
молоді орлята“...

і вулицями Криниці вибивають запятками такт юнацької пісні.

Раннім ранком жовтневого, соняшного дня.

II.

На „нашій поляні“ — життя. Табор — на руханці.

„Над „Білим Домом“ — осідком табору — в обіймах соснового лісу невелика, осяяна сонцем полонина — „наша поляна“.

Там місце раннього проруху і показу легкоатлетики і лекція шерму.

Обозний — мистець у всьому. „Шаблі на зустріч“, — стикаються вістря і зір впялений у кожний рух противника. Дзвенькіт шабель — який милий звук — спогад козацького герцю. Ще рухи нескладні, ще згиб тіла невчасний — але Обозний на сторожі.

А далі мет диском, ратищем, булавкою, скоки і біг.

Сонце любується юнацьким тілом. Мязи в напрузі: хто краще, хто дальше, хто скорше. Це успіх молодости. А бистрий, зоркий погляд Обозного охоплює цілість.

Де треба — покаже, справить, пояснить, а часом не жалкує й догани, та усміх і радість життя не сходить з Його обличчя.

А час летить. Година для них — це хвилина, дві — і пісня вдаряє об стіни „Білого Дому“.

III.

Скрізь біло. Ліси нависли стовбурами снігів. На верхах сонце і полиском висріблює новий, пухкий, перший сніг і разить око мандрівників.

Скрізь біло. Тільки дими, що темнішими струями пливуть із коминів камениць, відзначують на білому овиді — Криницю.

А мандрівники пнуться вперед — на верхи.

Обозний — перший робить слід, за ним довгим журавлиним ключем — чота інструкторського табору в Криниці. І їм вже час до відлету — до своїх гнізд.

Хто був узимі в горах, цей знає їх красу, чисту білину верхів і гострий подих засніжених лісів, мальовничі овиди далеких полонин, а над ними — сонце.

Цей знає радість і усміх життя.

IV.

Таємними тінями огортає ліс обриси „нашої поляни“.

Суворий пошум гірських лісів несе скигливу пісню вмираючої осени.

Суворі обличчя юнаків у рівних лавах — непомітно виділюються із темені лісів як привиди-примари.

Все жде, очікує: Ліс, гори і люди. В навечеря 1. листопада.

Чотири тіни із далечі лісів несуть полумя вогню, ближче і ближче збігаються в темноті ясні смолоскипи — ще мент і зіллялися в одно горіюче вогнище. Загоріла ватра.

Червонавим блиском змалювала поважні сильвети юнаків, а іскри вогню снопами вистрілюють понад ліси.

Палахкоче Ватра, а в серцях юнацтва — слова Обозного.

V.

І Ти, Друже Обозний, відійшов від нас.

Споріднив нас вишкільний, інструкторський табор, мандрівка, що її душею був Ти, і спільне, дружнє таборове життя. Так коротко був Ти з нами, а так глибоко записав себе в наших серцях і наших думках.

Ненадійно смерть вирвала Тебе, найкращого з нас, із наших рядів, так скоро розбила наші сподівання, що ми їх на Тобі покладали.

Прощай Друже Обозний!

Від усіх учасників табору в Криниці — останній Тобі привіт і наш — салют!

В. Т.

Краків, у грудні 1940.

СТРАХ

(Арабське оповідання)

Якийсь їздець їхав із Бейрута до Дамаску[1]). На своїй дорозі побачив стару жінку з поморщеним обличчям, у лахах, що сиділа під пальмою й плакала. Вона голосила жалісним голосом: „Хто попровадить мене до Дамаску?“ — Їздець, молодий чоловік, задержався, оглянув нещасну й зворушений її нуждою посадив її позаду себе на коня, щоб завести аж до міста.

Підчас дороги запитав чоловік: „Що ти робиш? Як називаєшся, ти, що так нужденно виглядаєш, з очима палаючими гарячкою?“

— Приятелю, — відповіла стара жінка, — я — Чорна Чума[2])“.

Їздець задрижав зі страху і хотів скинути її з коня.

— Даремно! — промовила вона, — я і без твоєї помочі прийду до Дамаску. Зрештою не зроблю тобі нічого злого. Щобільш, за твоє добре серце я готова сповнити якесь твоє бажання“.

— Нехай буде! — відповів він, — я повезу тебе аж до міста, але ти не відбереш там нікому життя“.

— Це неможливе, одначе можеш сказати мені, кілько людям маю заподіяти смерть.

— Хай і так! Шістдесятьом.

— Шістдесятьом?.. Згода.

— Одначе — додав ще їздець — в який спосіб зможу покарати тебе, коли не додержиш умови?

— Найдеш мене ввечері за великою мошеєю[3]) і забєш мене.

— Памятай же!

Коли прибули до міста, чоловік пішов за своїми справами. Другого дня померло в Дамаску пятнадцять осіб; чергового дня похоронено тридцять; третього дня згинуло знову шістдесять.

— Нікчемна! Подорожній побіг за мошею й найшов там стару жінку. „Оце ти так додержуєш умови? — скрикнув він.

— Ти не можеш робити мені жадного закиду, — відповіла вона лагідним голосом. — Я додержала того, що обіцяла; першого дня я заподіяла смерть пятнадцятьом особам, другого двадцятьом, а третього двадцятьпятьом.

— Але інші, нужденнице! Померло ж сто пять осіб!

— Інші? Вони всі повмирали зі страху!

[1]) Міста в Сирії. [2]) Грізна, пошесна недуга. [3]) Музульманська святиня.

З НОВИХ КНИЖОК

Наші рецензії на прекрасну збірку поезій Т. Кернера „ЛІРА Й МЕЧ“, нову, цінну появу „ДВАДЦЯТЬ ЛІТ НЕВОЛІ — Лемківщина під польським ярмом“ Ю. Тарновича і на „ХРИСТИНУ“ І. Винницької пересуваємо, з браку місця, до чергового числа.

Теренові гри

Від редакції: Поміщуємо на тому місці першу частину статті, що дає ряд завваг про велику вагу т. зв. „теренових гор" у вихованні юнацтва та молоді.

Завваги ці призначені в першу чергу виховникам чи то в школах, чи юнацьких куренях з метою спрямувати їхню виховну працю саме в цих напрямках, що є основними в сьогоднішніх виховних системах других народів, системах, що змагають до всестороннього розвитку кожної одиниці і то з самого її малку.

І саме таке *всебічне* виховання мусимо здійснятн й ми, як невідмовну вимогу-наказ.

В наших умовинах виховання молоді ми стрінулися з поняттям „теренові гри", а властиво „полеві вправи" вперше в діяльності Пласту.

Пластовий гурток виходив в поземелля в забезпеченій уставці, орієнтувався після карт, окреслював рід, форму та покриття поземелля: робив з нього шкіц-зняття та клясифікував його для якоїсь більш зложеної теренової гри.

Дальший розвій: два, або більше гуртків лучилися у відділ-групу і під наказами спільного провідника машерували впорядкованим ладом і співали до рівного кроку. Коли осягнули намічену ціль, розбивали табор, забезпечували його стійками та займалися внутрішнім уладженням табору.

Вкінці: дві групи пластунів виходили проти себе, як дві противні сили й змагались з собою в точно окресленій тактичній вправі нападу й оборони. В цю головну вправу були вплетені побічні чинності: марш, пластовий біг, часто якась спортова гра, розбиття наметів, читання карти, описування поземелля, окреслювання віддалі та висот на око, сиґналізація, рятівництво і т. д. Всі ці заняття та звязані з ними духові пережиття творили те, що звемо тереновою грою, або полевою вправою.

В тих спільних чинностях і пережиттях одиниця зникала, а на її місце виступав гурток, відділ, чи група.

Вигравав гурток, або група. Вартість цілости була вислідною пересічної вартости всіх її членів. Сильніший мусів помагати слабшому, мудріший вказував напрям менше розважному, менше вироблений, співділаючи з досвідченим, ставався кращим, сварливий мовкнув, коли цілість стояла на струнко. Кожний мусів брати участь у працях цілости і мусів коритись потребам цілости.

Гурток змагався з гуртком, група з групою. Внутрі групи не було ривалізації; успіх добували через взаїмне співділання, поміч та братерськість поміж всіми членами групи.

Коли машерували, то всі держали рівний крок та співали цю саму пісню. Цього вимагала єдність групи.

Як ішли забезпеченим маршом, то всі мали чинне завдання оборони; коли нападали, то кожний мав визначене місце в нападі і всі в означений час вдаряли на противника. В такій групі не було поділу на цих, що працюють, та цих, що тільки приглядаються. В теренових грах одиниця вповні підчинялася інтересам цілости, хоч водночас була звернена пильна увага на вироблення одиниці та на її тілесну й духову вартість.

З духових прикмет одиниці, чи то підчиненого, чи провідника, на перше місце видвигалося чесноту хоробрости й громадянського вироблення.

В цей спосіб теренові гри в Пласті були не тільки засобом пізнати поземелля та виробити тілесну справність, але в першу чергу кузнею *шляхотної солідарности у збірних починаннях*.

Німецька молодь знає теренові гри під назвою „der Geländesport". Головні напрямні теренових гор, так як німецька молодь їх розуміє, можна зясувати в наступних чотирьох точках*):

1. Теренові гри виховують молодь на мужів, спосібних до служби батьківщині; себто плекають в молоді: гарт тіла, карність, замилування до ладу, побратимство і готовість посвяти для спільноти.

2. Окремим завданням теренових гор є плекати в молоді сильну волю, доцільні та скорі рухи, тілесну й духову справність, згідливість і карність в добровільному порядкуванні та підчиненні, пізнання природи та любов до вітчини, свідому готовість служити потребам нації та держави.

3. Було б помилкою занадто виховувати поверховність, коштом внутрішніх вартостей, або ізза надміру теренових гор занедбувати умове й фахове образування.

4. Теренові гри використані як слід у своїх можливостях та поставлені в належне місце в цілости виховання, можуть принести великі користі у вихованні молоді. В практичному вихованні треба вистерігатися вправ на більшу міру, а слід використати прості й ясні вправи в рямках невеликих груп, щоб якнайкраще виховати вартості одиниці.

В практичну програму так понятих теренових гор входять відповідно зібрані вправи з маршів, бігів, картознавства, поземеллєзнавства, таборування, підходження, маскування і т. д.

Взаїмовідносини між спортом і тереновими грами окреслила німецька молодь в цей спосіб:

„Чисто спортові вправи не є вставлені в загальний плян праці, але оскільки це лиш можливо, слід їх доцільно вставляти до загальних вправ. Доцільно є загальні вправи починати, або кінчити спортовими вправами. Можна їх вправляти у перервах теренових гор — або при вправах, підчас яких не занята вся молодь".

На окрему увагу заслуговують ці помічення, що відносяться до особовости провідника в теренових грах:

„Провідник мусить віддатися справі цілим серцем та бути все приміром та авторитетом. Дійсний авторитет

*) „Deutsche Jugendkraft" з 1. IV. 1933. стаття: „Richtlienien u. Arbeitsprogramm für den Geländesport in der Deutschen Jugendkraft".

„В НАС МОЛОДА БУШУЄ ДЗВІНКО КРОВ..."

Курінь Молоді в Люблині перед тер. грами. — Учасники інструкт. юнацького табору в Перемишлі. Позорот з вправ. Грудень 1940.

спирається на вмілості, видержалості й характері. Провідник мусить домагатися найсуворішої карности, але при тому мусить зберігати побратимство. Провідник мусить заохочувати й підбадьорювати, але від себе самого мусить більше вимагати, чим від своїх людей".

З наведеного бачимо, що теренові гри німецької молоді мусять плекати побіч тілесної справности також духові вартості. Через вміле уложення та переведення теренових гор молодь розвиває та скріплює тілесну тугість, характер та інтелект.

У вміло ведених теренових грах боєво наставлена молодь в співзмаганнях та боротьбі груп, через рух в незнаному поземеллі, в різних порах доби та підчас соняшної, або дощевої погоди, літом чи зимою, плекає в собі відвагу, самопевність, самодіяльність та тілесну загартованість.

Накиненням суворих й справедливих правил гри, що їх докладно перестерігається, наложенням обовязків та створенням відповідного, часто історичного тла, виробляємо почуття чести, що спирається на совісности та правдомовности, як рівнож на зрозумінню відповідальности за виконання принятих обовязків.

Обовязок співпраці одиниць в групі, та груп поміж собою, що створює конечність взаїмної помочі — є засобом високого суспільного виховання посвяти для цілости, солідарности, лицарськости й справедливости.

Через довше перебування з природою та через напружену діяльність посеред неї міська молодь пізнає рідну землю, її мешканців, права, що нею володіють та в цей спосіб вчиться її любити і находить глибокий чуттєвий звязок поміж собою і рідним краєм. Рідна земля перестає бути для неї тільки незрозумілим образом, але стається глибоким пережиттям і традицією.

Зокрема в теренових грах вишколюються та виявляються провідницькі характери.

В теренових грах, у співзмаганні одиниць і гуртів, в організації гор, в поборюванні трудів, що їх створює гра й поземелля, виявляють свої здібності провідники й підчинені.

Стежі, підходження, розсліди поземелля зживають вправляючих з різним поземеллям. Молодь має нагоду пізнати труднощі й добрі ціхи поземелля, вчиться вихісновувати предмети й покриття поземелля для замаскованих рухів, вчиться орієнтуватись не тільки на шляху, але теж і в лісі та незнаному поземеллі — а через те теренові гри мають першорядне значіння.

Теренові гри може вправляти з однаковим успіхом, під відповідним керівництвом так міська, як і сільська молодь; а середовищем діяння для теренових гор однаково добре можуть стати поле, ліс, як теж вулиці міста, чи містечка.

Те, що теренові гри плекають такі чесноти в молоді, як хоробрість, мужеськість, карність, громадську справність, зручність, рухливість, самодіяльність, ініціятиву й тілесний гарт та видержалість, а водночас те, що можна їх плекати навіть у найбільш некорисних організаційних і матеріяльних умовинах — ставить теренові гри на одно з передових місць у сучасному вихованні молоді.

(далі буде)

Ст. Сніжик

Цікаве про звірята

СКІЛЬКИ ВАЖАТЬ ДЕЯКІ ЗВІРЯТА.

Дорослі звірята важать пересічно в кілограмах: лис 7, борсук 20, серна 20, бобр 30, короп до 35, королівський тигр 80, струс 100, рен 150, дик 200, бурий медвідь 250, олень 270, сом 300, лось 400, морська корова 400, тур 700, морський кінь 1000, індійський носоріг 2000, гіпопотам 2500, слон 3100.

ЯК ДОВГО ЖИВУТЬ.

Різні звірята живуть пересічно літ: щур 3—4, бджола-матка 3—5, хрущ 7, крілик 5—7, зелена жаба 10, городовий слимак 9, вівця 20, серна в неволі $16^1/_2$, олень в неволі $18^1/_2$, кос 18, пявка 27, річний рак 20, оселедець 18, рогата худоба 25—30, дріб 20—30, канарок 24, щигол 25, пес 28, кінь 40, струс 40, зазуля 40, верблюд 40—50, журавель 45, пелікан 55, круки, папуги 60—100, щупак, короп до 100, слон 60—70, носоріг 50, морська черепаха найменше 100.

ЯК ДАЛЕКО СКАЧУТЬ.

Віддаль подаємо в метрах: блоха 60 цм. до 1 м., цебто 200 разів дальше, як виносить довжина її тіла — сарана 2 м., цебто 30 разів дальше, як довжина її тіла — скачуча миш 2 м. 50 цм., цебто 15 разів дальше, як довжина її ітла — канґур 6—10 м., цебто 5 разів дальше, як довжина його тіла — лев 4—5 м. себто 3 рази дальше, як довжина його тіла, тигр 5 м., себто 3 рази дальше, як довжина його тіла.

ЯК ШВИДКО РУХАЮТЬСЯ.

Швидкість подаємо в міліметрах, зглядно метрах на секунду: городовий слимак 1 міл. — домашня муха $1^1/_2$ до 2 м. — бджола-робітниця $6^1/_2$ м. — лосось на мандрівці 5 м. — поштовий голуб 18—19 м. — ластівка 50 60 м. — грендляндський кит 2 м. — кінь в ході 2 м., в трапі 4 м., в гальопі 10 м. — чоловік, мистець в бігу 8—10 м.

ХВИЛИНА ПРИЗАДУМИ.

„Родинна" загадка.

На Свят-Вечір зїхалася в одному селі ціла родина місцевого учителя в гості. Юнак Ромко обчислив, що при столі сиділи: 1 дідусь, 1 бабуня, 2 батьків, 2 мамці, 4 дітей, 2 унуків, 1 брат, 2 сестри, 2 синів, 2 доньки, 2 мужів, 2 жінки, 1 тесть, 1 свекруха, 1 синова, 1 братова і 1 тета.

А тепер скажіть, з кількох осіб складалася ціла зібрана родина?

Логічна загадка.

У темній кімнаті находиться 5 капелюхів: три чорні і два білі. До кімнати входить трьох юнаків і кожний з них вбирає в темноті один капелюх. Переходять відтак до ясної кімнати і кожний з них стверджує, що два оставші друзі мають чорні капелюхи, одначе ніодин не знає, який капелюх має самий на голові. (Припадково склалось так, що всі три вбрали чорні капелюхи). Друг А каже: „Не знаю, який капелюх маю на голові". Друг Б каже так само. Тоді друг В заявляє супроти цього, що він має на голові чорний капелюх.

На підставі якого логічного розумовання дійшов він до цього правильного заключення?

За прислані до 31 січня розвязки призначуємо до вильосування книжкові нагороди.

Витривалість

Не було замітнішої прикмети у вдачі Тімура, завойовника Азії, — що відомий загально під іменням Тамерлян — над його надзвичайну витривалість. Ніякі трудноші не були всилі відвести його від того, до чого раз узявся; і нераз видержував він у своїх зусиллях серед таких умов, що всіх інших біля нього доводили до розпуки. В таких хвилинах любив він розказувати своїм друзям оцю подію зі свого раннього життя:

— Одного разу — говорив він — я був змушений шукати перед своїми ворогами захисту в зруйнованій будівлі, де я один-однісінький просиджував довгі години. Бажаючи відвернути увагу від свого безнадійного положення, я впялив свої очі в мурашку, що двигала зерно, більше за себе вгору по високому мурі. Я рахував зусилля, які вона робила, щоб добитися до своєї мети. Зерно падало шістдесятьдевять разів на землю; та комашка не подавалася, і за сімдесятим разом дійшла до вершка. Вид мурашки надхнув мене тоді відвагою і тієї її науки я не забуваю ніколи.

З НОВИМ РОКОМ

ДО ВАС, МОЛОДІ ДРУЗІ!

З новим, 1941 роком — започатковуємо другий календарний рік існування нашого журналу.

Даємо нашому журналові збільшений формат, а з цим і обєм. Рівночасно запросили ми до співпраці ряд авторів, що даватимуть популярно-наукові статті з багатьох ділянок знання, зокрема з природознавства, далі ж статті на виховно освітні та спортові теми. Попри це міститимемо оповідання й поезії.

Існуючі умовини не дають змоги призначувати наш журнал виключно для означеного круга читачів: ми змушені мати на увазі і старших і молодших, і село і місто, і шкільне юнацтво та молодь і ремісництво та робітництво. Ми вповні свідомі трудностей, звязаних саме з *таким* характером журналу, одначе це конечність, якої бодай покищо, ми не в силі оминути.

Все ж наша увага звернена в першу чергу на Вас, молоді друзі сіл і міст, і саме до Вас звертаємося з нашим словом-закликом:

Прийміть „Дорогу", як свого друга-побратима на дорозі Вашого юного життя. Прийміть її так щиро, як щиро ми кличемо Вас і бажаємо Вам допомогти у Вашій праці і Ваших намаганнях найти свій шлях життя. Обєднані спільними думками, мріями й бажаннями — ставаймо всі в один великий гурт і спільно верстаймо нашу дорогу до спільної мети.

Ставаймо ми всі — *і з-під сільських стріх, і з ремісницьких варстатів, і зі шкільних лавок в один дружній, молодий гурт та спільним трудом добуваймо сили тіла й сили духа, бо тільки сила і праця є справжніми цінностями.*

І саме за оці цінності ми вестимемо наш змаг і саме до цих цінностей вестиме наша „Дорога"!

З РІЗДВОМ ХРИСТОВИМ і НОВИМ РОКОМ ВСІМ НАШИМ ВШ. ЧИТАЧАМ, КУРІНЯМ МОЛОДІ ТА ПРИХИЛЬНИКАМ СКЛАДАЄМО ПОБАЖАННЯ ВСЬОГО ДОБРА Й УСПІХІВ У ПРАЦІ!

РЕДАКЦІЯ.

У звязку з побільшенням нашого журналу ціна його виноситиме в розпродажі 0.50 зл. за одно число. Одначе в передплаті ціна його є знижена до 5 зл. на рік і 2.50 зл. на півкрік.

До того ж всі ці, що пришлють передплату найдалі до кінця січня, зможуть одержати комплет 12 книжок бібліотеки „Дороги" замість за 11.20, тільки за 8 зл. разом з пересилкою.

Тільки масова передплата і кольпортажа „Дороги" та її бібліотеки є передумовою існування й розвитку наших видань. То ж кличемо до Вас, молоді друзі:

Всі в ряди передплатників „Дороги". Кожний гурт юнацтва та молоді це осередки пропаганди й поширення наших видань.

З Новим Роком починаємо ударну кампанію за масовим поширенням нашого журналу.

„ДОРОГА"
щомісячний, ілюстрований журнал.
Видає „Українське Видавництво" в Кракові, Райхсштр. 34. Тел. 230-39.

За ред. відповідає *Б. М. Гошовський*.

Передплата:	річно	5.— зл.
	піврічно	2.50 зл.
	чвертьрічно	1.50 зл.

Поодиноке число 50 сот.

Гроші слати:

з Генер. Губернаторства поштовими переказами, або чеками „У. В-ва" Psch Warschau № 2143;

з Німеччини чеками Psch Berlin № 68085.

з Протекторату чеками Psch Prag № 78513; зі всіх інших країв переказами, або через банки за окремим дозволом на пересилку грошей.

Ціни оголошень:
Ціла сторінка 500 зл., 1/2 сторінки 280 зл., 1/4 сторінки 150 зл., 1/8 сторінки 80 зл.

Друк. „Поспішна", Краків, Райхсштрассе 34.
Druck. „Pospieschna" Krakau, Reichsstr. 34.